

Summary

The ways and mechanisms of coordination and law enforcement bodies mutual cooperation in the sphere of combatting with crimes of privatization is given in this article.

Keywords: mutual cooperation, crimes of privatization.

УДК 343.131

Д. В. Шилін

СПІВВІДНОШЕННЯ ПРЕЮДИЦІЇ ІЗ СУМІЖНИМИ ПОНЯТТЯМИ**Співвідношення преюдиції із презумпціями**

«Презумпція — слово латинське, у перекладі на українську мову означає «припущення, засноване на ймовірності». У юридичній літературі й в практиці — це визнання певного факту юридично достовірним, доки не буде доведене зворотне» [1].

Визначення презумпції дає І. Л. Петрухин: «Правова презумпція — закріплене в законі правило, що припускає наявність або відсутність фактів до подання доказів протилежного (спростована презумпція) або що забороняє їхнє спростування (незаперечна презумпція)» [2].

Правова презумпція, як правове припущення, має законодавче закріплення, що свідчить про юридичну чинність розглянутої категорії.

З погляду логічної природи утворення преюдиція й презумпція мають індуктивний метод становлення. Підтримуючи положення про індуктивний метод утворення презумпції, О. В. Левченко пише: «Індукція — це метод пізнання від частого, конкретного до загального, абстрактного» [3].

Хоча розглянуті категорії є правилами прийняття попередніх рішень і лежать в основі висновків про факти, преюдиція на відміну від презумпції виникає лише тоді, коли є вже вирішена справа або питання, що містять ті ж факти, які повинні розглядатися у справі (питанні), що вирішується.

На відміну від преюдиції презумпція є спростовною. Преюдиція припускає достовірні висновки у справі й тому вона незаперечна. Якщо буде встановлено, що факт, який був покладений в основу преюдиціального рішення, виявився недостовірним, що спричинить скасування попереднього рішення, в основу якого він був покладений, то дія преюдиції припиниться, тому що вона припускає достовірність самого факту за умови його відповідності вимогам закону. Але така ситуація приведе до спростування попереднього рішення, а не в якому випадку не самого правила (преюдиції), у якому використався даний факт.

Співвідношення преюдиції із прецедентами

Прецедент — це слово латинського походження — *praecedens*. В етимологічному змісті воно означає: попередній, що йде попереду.

У широкому розумінні прецедент — це загальне правило, при якому досвід, що мав місце раніше, є прикладом для висновків про наступні випадки подібного роду [4].

У вузькому (юридичному) розумінні прецедент — це юридичне правило, при якому рішення у конкретній юридичній справі уповноваженого органу надається загальнообов'язкове значення при розгляді подібних юридичних справ у майбутньому [5].

Преюдиція й прецедент є особливими правилами вирішення певних питань на основі попередніх висновків. Таким чином, прецедент і преюдиція — це попередні рішення, будучи правилами прийняття рішень, вони попередньо встановлюють результат розв'язуваного питання.

Оскільки прецедент і преюдиція, у загальному значенні, виступають правилами використання вже існуючих знань для обґрунтування наступних висновків, вважаємо, що в основі їхнього формування лежить причинно-наслідковий зв'язок як основна загальна ознака.

І преюдиція, і прецедент встановлюють порядок вирішення питань у майбутньому на основі конкретних вже існуючих висновків, суджень. Це дозволяє говорити про індуктивний метод становлення даних понять, що також є їх загальною основною ознакою.

Наступною загальною ознакою прецеденту й преюдиції є властивість, що дозволяє встановлювати зв'язок між висновками, отриманими в результаті рішення одного питання в минулому, для наступних висновків у рамках розв'язування питань у майбутньому.

Прецедент — це загальне правило, що встановлює зв'язок між прийнятим рішенням і рішенням, що вирішується за аналогією. Тому об'єктивні межі прецеденту обмежуються лише типовістю ситуації, що і спричиняє його реалізацію. Прецедент — це правило використання досвіду, попередньої правової аргументації, а не конкретних фактів, тому він поширюється на коло «подібних» справ. На відміну від прецеденту, преюдиція є приватним правилом доказування. Вона дозволяє використати лише певні факти з конкретної юридичної справи відносно недоведених обставин іншої юридичної справи. Таким чином, преюдиція встановлює юридично значимий зв'язок між фактами й обставинами різних юридичних питань, а прецедент — зв'язок досвіду, отриманого в результаті ухвалення рішення по юридичному питанню й необхідністю ухвалення рішення по аналогічних питаннях у майбутньому.

Співвідношення преюдиції з версіями

В етимологічному розумінні версія — це особливий вид припущень, одне з декількох відмінних одне від одного тлумачень певної події або факту.

Версія являє собою особливий порядок імовірного рішення, припущення, що має індуктивний метод утворення. Попередність і узагальнення — перші схожі ознаки преюдиції й версії. Однак, на відміну від преюдиції, версія не вимагає законодавчого закріплення.

Версія — це в першу чергу попереднє можливе знання. Воно використовується в процесі доказування лише як логічний прийом, спеціальний розумовий інструмент перевірки можливих знань про факти, а тому й не вимагає законодавчого закріплення.

Версія несе завдання перевірки знань про факти в рамках припущення їхньої

істинності. Преюдиція, навпаки, є правило прийняття наявних, уже перевіре-них практикою знань про факти. Версія дозволяє приймати попереднє рішення лише для критичної оцінки передбачуваного судження.

На відміну від версії преюдиція — це правило використання достовірно встановлених фактів.

Співвідношення преюдиції з аналогією закону

Правоохоронні і судові органи, що здійснюють застосування кримінально-процесуального права, нерідко зустрічаються з фактами відсутності норм з питання, що підлягає вирішенню, тобто має місце «прогалина у законодавстві — це відсутність конкретної норми, необхідної для регламентації відносин, що входять до сфери правового регулювання» [6]. У таких випадках виникає необхідність і можливість застосування кримінально-процесуального закону за аналогією.

Рішення справи на підставі найбільш подібної, близької за змістом норми називається аналогією закону.

У чинному кримінально-процесуальному законодавстві немає вказівок про можливість використання аналогії, проте ця обставина не перешкоджає її застосуванню.

Така дія не є заповненням закону, а тільки подоланням прогалин в законодавстві у зв'язку з дослідженням обставин конкретної кримінальної справи.

Як будь-яка діяльність, так і її результат мають певні критерії. Це в однаковій мірі відноситься і до результату застосування кримінально-процесуального закону за аналогією, що повинен відповідати вимогам законності. Критерієм необхідності і можливості застосування аналогії в кримінальному судочинстві є практична діяльність правозастосовних органів.

Таким чином, зовнішня подібність між застосуванням закону за аналогією і правилом преюдиціальності виявляється в тому, що обидва ці інститути покликані сприяти швидкому і повному вирішенню справи. При застосуванні аналогії використовується інша, подібна норма права, а вирок, що має преюдиціальну силу, власне кажучи, також є законом, проте має чітко індивідуальний характер і регулює конкретну правовідносину. Для застосування закону за аналогією необхідна наявність прогалини у праві, а правило преюдиціальності означає, що при розгляді кримінальної справи в основу правових висновків покладаються без повторного дослідження і перевірки факти, встановлені попереднім рішенням і що мають значення для справи, яка розглядається.

Література

1. Крымов А. А. Правовые презумпции в уголовном процессе : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — М., 1999. — С. 10.
2. Петрухин И. Л. Презумпции и преюдиции в доказывании // Теория доказательств в советском уголовном процессе / под ред. П. В. Жогина. — Изд. 2-е, испр. и доп. — М., 1973. — С. 344.
3. Левченко О. В. Презумпция невиновности обвиняемого в доказывании по уголовным делам : монография. — Астрахань, 2001. — С. 9.
4. Словарь ипострастных слов : актуальная лексика, толкования, этимология / Н. С. Арапова, Р. С. Киягарова [и др.]. — 2-е изд., доп. — М., 1999. — С. 232.

5. Кожевников С. Н. Государство. Политика. Право : краткий словарь терминов и разъяснений по правоведению / С. Н. Кожевников, А. П. Кузнецов. — Н. Новгород, 2000. — С. 125.
6. Теория государства и права / под ред. В. М. Корельского. — М. : НОРМА-ИНФРА, 2000. — С. 406.

Анотація

Роботу присвячено розгляду важливого для формування категоріального апарату сучасного кримінально-процесуального права питання співвідношення преюдиції із суміжними поняттями. Зроблено висновок щодо характерологічних особливостей використання відповідних термінів.

Ключові слова: преюдиція, презумпція.

Summary

The article is devoted to question of mutual contacts in legal proceedings terminology. Prejudice and presumption, fiction and analogy are the main actors in this issue.

Keywords: prejudice, presumption.

УДК 347.918

В. А. Рекун

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ

Розвиток альтернативних методів вирішення спорів — це необхідна умова для створення в країні ефективної системи захисту порушених або заперечуваних суб'єктивних прав громадян та організацій. Однією з демократичних, альтернативних форм вирішення цивільно-правових спорів є інститут третейського судочинства, який дозволяє цивілізованим шляхом врегулювати виникаючі конфлікти між суб'єктами конкретних правовідносин. Досвід зарубіжних країн з розвинутою економічною системою свідчить про те, що в переважній більшості випадків підприємці прагнуть вирішувати виникаючі між ними суперечки не в державних, а в третейських судах. Очевидно, що і в Україні набирає силу тенденція, пов'язана з перерозподілом вирішення правових спорів у сфері третейського розгляду.

Згідно з Законом України «Про третейські суди», третейський суд — це недержавний незалежний орган, що створюється на підставі угоди або відповідного рішення зацікавлених фізичних та/або юридичних осіб в порядку, встановленому чинним законодавством, для вирішення спорів, що виникають з цивільних і господарських правовідносин. Разом з тим даний спосіб вирішення спорів не настільки популярний в нашій країні, як він на те заслуговує. І головна причина полягає в тому, що рішення третейських судів сьогодні виконуються не завжди або їх виконання супроводжується рядом проблем.

Після дослідження і з'ясування всіх обставин у справі третейський суд виносить рішення. Сторони добровільно довіряють третейському суду винесення рішення у своїй справі і наперед зобов'язуються підкорятися йому.